

สัญญาะทางเพศในห้องสนทนาทางคอมพิวเตอร์ในกรอบจิตวิทยายุคหลังสมัยใหม่
ของ IRC.WEBMASTER.COM

นางสาวสุมนา อุษณีย์มาศ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2543
ISBN 974-346-739-4
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I 1947 1774

27 ต.ค. 2546

LIBIDO SIGNS IN CHAT ROOMS UNDER THE PARADIGM OF POSTMODERN PSYCHOLOGY
OF IRC.WEBMASTER.COM

MISS SUMANA USSANEEMAS

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Mass Communication

Department of Mass Communication

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2000

ISBN 974-346-739-4

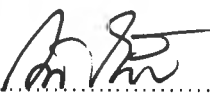
หัวข้อวิทยานิพนธ์ สัญญาทางเพศในห้องสนทนาทางคอมพิวเตอร์ในกรอบจิตวิทยายุค
หลังสมัยใหม่ของ IRC.WEBMASTER.COM
โดย นางสาวสุมนา อุษณีย์มาศ
ภาควิชา การสื่อสารมวลชน
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร. กิตติ กันภัย

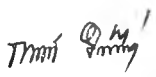
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

.....คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ จุมพล รอดคำดี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. กาญจนา แก้วเทพ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร. กิตติ กันภัย)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ณรงค์ ขำวิจิตร)

สมนา อุษณีย์มาศ : สัญญะทางเพศในห้องสนทนาทางคอมพิวเตอร์ในกรอบจิตวิทยายุคหลังสมัยใหม่
ของ IRC.WEBMASTER.COM. (LIBIDO SIGNS IN CHAT ROOMS UNDER THE PARADIGM OF
POSTMODERN PSYCHOLOGY OF IRC.WEBMASTER.COM) อ. ที่ปรึกษา : ดร.กิตติ กัญภัย, 112
หน้า. ISBN 974-346-739-4.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อค้นหาและวิเคราะห์ประเภท แบบแผนการนำเสนอ และ
ความหมายของสัญญะทางเพศในห้องสนทนา และ 2) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยด้านจิตวิทยา-สังคมวิทยา และการสื่อ
สารผ่านคอมพิวเตอร์ ที่มีผลในการสร้างและใช้สัญญะทางเพศ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาของบทสนทนาทาง
คอมพิวเตอร์ บน Webmaster server เพื่อศึกษาถึงลักษณะของสัญญะทางเพศ และใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้
สนทนา เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลในการสร้างและใช้สัญญะทางเพศ ภายใต้กรอบทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ทฤษฎี
เทคโนโลยีสื่อสารเป็นตัวกำหนดและแนวคิดเรื่องการสื่อสารทางคอมพิวเตอร์ ทฤษฎีสัญญะวิทยา และแนวคิด
เรื่องภาพนิมิต

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประเภทของสัญญะทางเพศ มี 3 ประเภท ได้แก่ Icon, Index และ Symbol ทั้งนี้พบ
เพียง Symbol เท่านั้น ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น Symbol ระดับธรรมดา ได้แก่ ภาษา และ Symbol ระดับลึก ได้แก่
สัญลักษณ์ลักษณะพิเศษ 2) แบบแผนของการนำเสนอสัญญะทางเพศ พบ 4 แบบแผน ได้แก่ 1.การแสดงจุด
ประสงค์หรือความต้องการ 2.การแสดงอารมณ์หรือความรู้สึก 3.การแจกแจงหรือแจ้งคุณสมบัติของตนเอง 4.การ
กระทำ 3) ประเภทของความหมาย ได้แก่ ความหมายโดยอรรถและความหมายโดยนัย พบความหมายโดยนัย
มากกว่า ทั้งนี้สัญญะทางเพศเหล่านี้เกิดจากปัจจัยด้านสังคมวิทยา-จิตวิทยา ได้แก่ เรื่องเพศ และปัจจัยด้านการ
สื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ ได้แก่ เรื่องเวลา, ห้อง และการสื่อสาร 2 ทาง

ภาควิชา การสื่อสารมวลชน
สาขาวิชา การสื่อสารมวลชน
ปีการศึกษา 2543

ลายมือชื่อนิสิต *อุษณีย์มาศ*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *กิตติ กัญภัย*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

4185160028 : MAJOR MASS COMMUNICATION

KEY WORD: SIGNS / LIBIDO / LIBIDO SIGNS / CHAT ROOMS

SUMANA USSANEEMAS : LIBIDO SIGNS IN CHAT ROOMS UNDER THE PARADIGM OF POSTMODERN PSYCHOLOGY OF IRC.WEBMASTER.COM. THESIS ADVISOR : KITTI GUNPAI, Ph.D. 112 pp. ISBN 974-346-739-4.

Libido signs are not only a new mode of Internet communication, but also a reflection of human fantasy. This research aims 1) to study categories, forms of expression and meaning of libido signs communicated in Internet chat rooms, and 2) to study social-psychological and computer-mediated communication factors – both of which influence in shaping and utilizing libido signs. The research method relied on 1) a Content Analysis of conversation on Webmaster chat rooms, known as IRC, in order to study characteristics of libido signs, and 2) an in-depth interview with anonymous chatters to understand some factors that generate libido signs. The analysis of libido signs was based on four theoretical frameworks: Psychoanalysis theory, Communication Technology Determinism theory and Computer-mediated communication, Semiology theory, and Simulation concept.

The findings were as follows:

- 1) There are three categories of libido signs: icons, indexes and symbols. Commonly used symbols can be classified as normal symbol (language) and complex symbol (new forms of signs)
- 2) There are four forms of expression in libido signs - expression of desire or purpose, emotional expression, expression of self identification, and behavioral expression.
- 3) There are two meanings of libido signs: denotation and connotation. Connotative meaning is mostly used in the chat rooms.

The study concluded that all libido signs were constructed and utilized under the social-psychological factor, especially by gender role. The signs also reflected such concepts of computer-mediated communication as immediate interaction, and timeless and spaceless.

Department Mass Communication
Field of study Mass Communication
Academic year 2000

Student's signature *Sumana Ussaneemas*
Advisor's signature *K. Gunpai*
Co-advisor's signature _____

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงเป็นรูปเล่มที่สมบูรณ์ ได้ด้วยความเมตตาและช่วยเหลือจากผู้มีพระคุณหลายๆท่าน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.กิตติ กัมภักย์ อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้คอยเอาใจใส่ ให้คำแนะนำ ทั้งเคียงข้างและผลักดัน ผู้วิจัยด้วยความเมตตา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งใจในความกรุณาของรองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา แก้วเทพ ประธานกรรมการ อาจารย์ผู้ซึ่งเป็นมากกว่าอาจารย์ที่รักยิ่งของผู้วิจัย อาจารย์คอยอบรมสั่งสอนสิ่งดีๆให้แก่ผู้วิจัย ไม่ว่าจะเป็บบทเรียนในชั้นเรียน หรือบทเรียนแห่งชีวิต ขอบพระคุณมากค่ะ อาจารย์ณรงค์ ขาวจิตร ที่กรุณาสละเวลามาเป็นกรรมการให้ พร้อมทั้งให้คำแนะนำดีๆ ที่มีให้กับวิทยานิพนธ์เล่มนี้

ความห่วงใยและคำแนะนำจาก อาจารย์ Dennis Lewis และอาจารย์หนึ่งฤดี โลหะผล มีค่ามากสำหรับผู้วิจัย รวมทั้งอาจารย์อีกหลายๆท่าน ผู้วิจัยซาบซึ้งกับคำแนะนำในหลายๆแง่มุมที่เป็นประโยชน์สำหรับงานวิจัยครั้งนี้จากพี่สมสุข หินวิมานและพี่กำจร หลุยยะพงศ์ พี่อลงกรณ์ ปรีวุฒิพงศ์ พี่ชายที่แสนดีของผู้วิจัย ที่คอยให้คำชี้แนะและความช่วยเหลือผู้วิจัยเสมอมา พี่บุญชัย จรัสพรสาธิต สำหรับคำแนะนำในด้านคอมพิวเตอร์ รวมทั้งน้องวิชชุ์ บุษยาสกุล สำหรับความห่วงใยและความช่วยเหลือที่ตีเยี่ยมที่มีให้พี่สาวคนนี้

งานวิจัยชิ้นนี้จะไม่สมบูรณ์หากขาดความร่วมมือที่ดีของน้องๆที่เป็น Key informant อีกทั้งความเอื้ออาทร กำลังใจ และคำแนะนำดีๆ จากพี่เหมียว พี่วิทย์ พี่แอน พี่ปู พี่เก้ ปลา ออม และเพื่อนๆ พี่ๆ MC อีกหลายๆท่านผู้ฝ่าฝืนอุปสรรคในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้มาด้วยกัน รวมทั้งเพื่อนๆที่คณะอักษรศาสตร์และเพื่อนๆใน Cyperspace

ท้ายนี้กับ บุคคลที่เป็นที่รักและสำคัญยิ่งในชีวิตของผู้วิจัย ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และพี่สาวๆทั้งสองของผู้วิจัย ที่มอบแต่สิ่งดีๆมาโดยตลอด ทั้งความรัก กำลังใจ ความเข้าใจ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน รวมทั้งอยู่เคียงข้างผู้วิจัยไม่ว่าจะยามทุกข์หรือสุข ขอบพระคุณมากค่ะ

สุมนา อุษณีย์มาศ

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ต
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 ปัญหานำวิจัย.....	10
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	11
1.4 ขอบสันนิษฐานเบื้องต้น.....	11
1.5 ขอบเขตของการวิจัย.....	12
1.6 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	12
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	13
2. ทฤษฎี แนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
2.1 ทฤษฎีจิตวิเคราะห์.....	15
2.2 ทฤษฎีเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนด.....	18
2.3 ทฤษฎีสัญญาวิทยา.....	20
2.4 แนวคิดภาพนิมิต.....	25
2.5 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	27
3. ระเบียบวิธีวิจัย.....	29
3.1 การวิเคราะห์สัญญาทางเพศในห้องสนทนา.....	29
3.1.1 แนวทางการศึกษาวิจัย.....	29

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.1.2 หน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	30
3.1.3 ประชากร.....	30
3.1.4 กลุ่มตัวอย่าง.....	30
3.1.5 ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล.....	32
3.1.6 ประเภทของข้อมูลและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	34
3.1.7 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล.....	34
3.1.8 การตรวจสอบข้อมูล.....	36
3.1.9 การนำเสนอข้อมูล.....	36
3.2 การวิเคราะห์ปัจจัยด้านสังคมวิทยา-จิตวิทยา และลักษณะของการสื่อสารผ่าน คอมพิวเตอร์.....	37
3.2.1 แนวทางการศึกษาวิจัย.....	37
3.2.2 หน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	37
3.2.3 ประชากร.....	37
3.2.4 กลุ่มตัวอย่าง.....	37
3.2.5 ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล.....	38
3.2.6 ประเภทของข้อมูลและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	38
3.2.7 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล.....	38
3.2.8 การตรวจสอบข้อมูล.....	39
3.2.9 การนำเสนอข้อมูล.....	40
4. ผลการวิจัย.....	41
	41
สัญญาณทางเพศในห้องสนทนาทางคอมพิวเตอร์.....	
4.1 รูปลักษณะของสัญญาณทางเพศ.....	41
4.2 ประเภทของสัญญาณทางเพศ.....	48
4.2.1 สัญญาณประเภท Icon.....	48
4.2.2 สัญญาณประเภท Index.....	49
4.2.3 สัญญาณประเภท Symbol.....	49

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.2.3.1 Symbol ระดับธรรมดา.....	51
4.2.3.2 Symbol ระดับลึก.....	52
4.3 แบบแผนของการนำเสนอสัญลักษณ์ทางเพศ.....	57
4.3.1 การแสดงจุดประสงค์หรือความต้องการ.....	58
4.3.2 การแสดงอารมณ์หรือความรู้สึก.....	59
4.3.3 การแจ่มแจ้งหรือแจ้งคุณสมบัติของตนเอง.....	60
4.3.4 การกระทำ.....	62
4.4 ประเภทของความหมายของสัญลักษณ์ทางเพศ.....	69
4.4.1 ความหมายโดยอรรถ.....	70
4.4.2 ความหมายโดยนัย.....	71
5. ผลการวิจัย.....	76
ปัจจัยที่มีผลในการสร้างและใช้สัญลักษณ์ทางเพศในห้องสนทนา.....	76
5.1 ปัจจัยด้านสังคมวิทยา-จิตวิทยา : เพศ.....	76
5.2 ปัจจัยด้านการสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์.....	85
5.2.1 เวลา.....	85
5.2.2 ห้อง.....	90
5.2.3 การสื่อสารสองทาง.....	94
6. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	98
6.1 ผลการวิจัย.....	98
6.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	104
6.3 ข้อจำกัดของการวิจัย.....	108
6.4 ข้อเสนอแนะการวิจัยในอนาคต.....	108
รายการอ้างอิง.....	109
ประวัติผู้เขียน.....	112

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
2.1 แสดงรูปแบบของการสื่อสารผ่านสื่อคอมพิวเตอร์.....	19
2.2 แสดงประเภทของสัญญาตามทัศนะของ Peirce และ Freud.....	23
3.1 แสดงวันและเวลาในการเก็บข้อมูลประจำเดือนพฤศจิกายน 2542.....	33
3.2 แสดงวันและเวลาในการเก็บข้อมูลประจำเดือนธันวาคม 2542.....	33
4.1 แสดงปริมาณประเภทของสัญญาทางเพศ.....	50
4.2 แสดงปริมาณประเภทของสัญญาทางเพศประเภท Symbol.....	56
4.3 แสดงปริมาณของแบบแผนการนำเสนอสัญญาทางเพศ.....	66
4.4 แสดงปริมาณประเภทของความหมายของสัญญาทางเพศ.....	74
5.1 แสดงปริมาณการใช้สัญญาทางเพศที่แตกต่างกันตามเพศ.....	81
5.2 แสดงปริมาณการใช้สัญญาทางเพศที่สื่อความหมายโดยอรรถ แบ่งตามเพศ.....	83
5.3 แสดงปริมาณการใช้สัญญาทางเพศที่สื่อความหมายโดยนัย แบ่งตามเพศ.....	85
5.4 แสดงปริมาณการใช้สัญญาทางเพศ แบ่งตามช่วงเวลา.....	88
5.5 แสดงปริมาณการใช้สัญญาทางเพศแบ่งตามห้อง.....	94
6.1 แสดงประเภทของสัญญาทางเพศ.....	99

สารบัญภาพ

ภาพประกอบ	หน้า
1.1 แสดงการสนทนาทางคอมพิวเตอร์.....	4
1.2 แสดง Icon ของโปรแกรม mIRC.....	6
1.3 แสดงการเชื่อมโยงของเครื่องคอมพิวเตอร์แต่ละเครื่องกับเครื่อง Server.....	7